

2026-04-20

HSN/657/2026

Henrik Wahlström
Hälso- och sjukvård

Till:
Regionfullmäktiges presidium

Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring avseende revisions- berättelse 2025

Regionens revisorer har överlämnat revisionsberättelsen för år 2025 för Region Jämtland Härjedalen, och har i denna redovisat resultat av granskningen för år 2025.

Revisorernas bedömning är att hälso- och sjukvårdsnämnden har bedrivit verksamheten på ett delvis ändamålsenligt, men från ekonomisk synpunkt inte på ett tillfredsställande sätt. Tidigt under året prognostiserades stora budgetavvikelser och underskott på -500 mkr som sedan fortsatte under året. Trots tidig och tydlig kännedom om ett kraftigt underskott har nämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att vända den ekonomiska utvecklingen, vilket visar att nämndens styrning och ekonomiska kontroll inte varit tillräcklig. Årets resultat blev -492 mkr. Revisorerna bedömer att måluppfyllelsen inte varit tillfredsställande utifrån att endast ett av 27 uppdrag samt 13 av 34 nyckeltal uppnåddes. Tillgängligheten till hälso- och sjukvård och tandvård har fortsatt inte varit tillfredsställande. Revisorerna bedömer att ett delvis systematiskt arbete med risker har bedrivits utifrån en fastställd internkontrollplan men fördjupade granskningar visar på brister i den interna kontrollen. Rekryteringar har gjorts för att minska behovet av hyrbemanning. Kostnaden för hyrbemanning har minskat med 51 mkr samtidigt som personalkostnaderna har ökat med 130 mkr.

De förtroendevalda revisorerna riktar anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden och tillstyrker att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för nämnden för 2025. Hälso- och sjukvårdsnämnden har inte förmått bedriva sin verksamhet inom tilldelad budget och har trots tidig kännedom om ett omfattande underskott inte vidtagit tillräckligt kraftfulla åtgärder. Hälso- och sjukvårdsnämnden borde i tidigt skede tydliggjort för regionfullmäktige att uppdraget inte var realistiskt att genomföra inom givna ekonomiska ramar.

Med anledning av regionens revisorer avstyrker ansvarsfrihet för regionstyrelsen och riktar anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden ska regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens ledamöter och ersättare som tjänstgjort under 2025 ges möjlighet enligt Kommunallagen 5:e kap 32 § att inkomma med förklaring. Förklaringen ska ha inkommit till fullmäktiges presidium senast kl. 17.00 den 22 april 2026.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har tagit del av revisorernas synpunkter och avger sin förklaring nedan.

Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring

Verksamhet

Nämnden har under 2025 fortsatt sitt arbete för förbättrad tillgänglighet till vård i rimlig tid. Som revisorerna mycket riktigt påpekar uppnås fortfarande inte vårdgarantin, men det är viktigt att notera några exempel på vilka förbättringar som skett under året:

- Väntande till 1:a besök längre än 90 dagar minskade från 4151 i slutet av 2024 till 3790 i slutet av 2025.
- Antalet disponibla vårdplatser inom slutenvård ökade från 238 år 2024 till 245 år 2025.
- Antalet genomförda operationer i egenregi ökade från 9071 år 2024 till 9346 år 2025.
 - Antalet köpta operationer (exklusive ögon) från andra vårdgivare minskade från 307 år 2024 till 168 år 2025.
 - Det riktade statsbidraget för minskade operationsköer nyttjades så att antalet köpta ögonoperationer ökade från 203 år 2024 till 793 år 2025.
- Väntande till elektiv operation minskade från 1726 personer i januari till 1111 i december

Åtgärderna som vidtagits för att uppnå ovanstående förbättringsexempel bidrar alla till ökad vårdgarantiuppfyllelse, men att omhänderta pandemins uppskjutna vård tar tid. Nämnden har under 2025 dock fortsatt att lägga grunden för att ha organisatoriska förutsättningar på plats för fortsatta förbättringar och möjliggöra uppfyllelse av vårdgarantin i högre grad.

Nämnden vill särskilt uppmärksamma att de långsiktiga satsningar på primärvården som initierades redan 2016 nu bär alltmer frukt. Av Sveriges regioner har Jämtland Härjedalen nu flest allmänläkare per capita, vilket har skapat förutsättningar för en stabilare primärvård. Genom detta bedöms grundläggande förutsättningar för kommande förändringar i vårdkonsumtionsmönster ha lagts.

Nämnden delar inte revisorernas bedömning att måluppfyllelsen som helhet skulle vara otillfredsställande utifrån att endast ett av 27 uppdrag markerats som *avslutat*. De uppdrag som Regionfullmäktige fördelat till hälso- och sjukvårdsnämnden har i många fall uppfattats vara långsiktiga, och sträcka sig över flera år. Att uppdrag då bedöms som *pågående enligt plan* (gult) är då tvärtom mycket tillfredsställande, vilket står i motsats till om de bedömts som *försenade* (rött). Nämnden delar däremot revisorernas bedömning att antalet uppnådda nyckeltal inte är tillfredsställande.

Revisorerna har påpekat att tydligheten minskat genom det faktum att Hälso- och sjukvårdsnämndens plan med budget reviderats flera gånger under året, bland annat med justering av nyckeltal. Nämnden delar uppfattningen att detta kan bidra till minskad tydlighet, men vill här särskilt påpeka att vissa justeringar genomförts som direkt konsekvens av iakttagelser i revisionsrapporten *Grundläggande granskning av Hälso- och sjukvårdsnämnden 2024*. Nämnden såg således då positivt på revisorernas iakttagelser och valde att genomföra förändringar redan under 2025, snarare än att fördröja dessa till 2026. Det är beklagligt att alla revideringar inte anmälts till Regionfullmäktige. Hälso- och sjukvårdsnämnden avser därför arbeta för att tydliggöra vilka ärenden som ska anmälas till fullmäktige och hur detta ska ske.

Intern kontroll

Hälso- och sjukvårdsnämnden delar revisorernas bedömningar (i såväl Grundläggande granskning 2025, som i de fördjupade granskningarna) att det finns utvecklingspotential i den interna kontrollen. Nämnden ser förbättringsmöjligheter i nuvarande arbetssätt och avser delta i kommande utvecklingsinsatser. Nämnden avser anpassa sitt språkbruk så att det följer regelverkets dito. Nämnden önskar dock här förtydliga att ordvalet *ändamålsenlig* i årsredovisningen har använts med samma betydelse som *tillräcklig*. Den sammanlagda bedömningen av den interna kontrollen 2025 har således bedömts vara tillräcklig.

Ekonomi

Hälso- och sjukvårdsnämnden delar revisorernas bedömning att det ekonomiska resultatet inte är förenligt med budget. Nämnden vill dock anföra att bakomliggande orsaker såsom prisökningar och andra yttre omständigheter som ligger utom nämndens kontroll är starkt bidragande till resultatet. Icke desto mindre har flera åtgärder vidtagits under året. Avvikelsen mot budget efter februari var -119 mkr, motsvarande 59,5 mkr/månad. Om underskottet fortsatt i samma takt under återstoden av året hade årsresultatet kunnat uppgå till -714 mkr. Även om erhållna bidrag utfallit högre än budget, har nämndens målmedvetna arbete med bland annat minskning av inhyrd bemanning (51 mkr mindre än år 2024) också bidragit till att förbättra resultatet. Så länge vårdbehovet kvarstår vid utfasning av inhyrd bemanning krävs att vårdproduktionen vidmakthålls, varvid personal behöver anställas. Detta har bidragit till de ökade personalkostnaderna. Nämnden ser med oro på att personalkostnaderna ökar, men anser att konsekvenserna av att inte ersätta utfasad inhyrd bemanning lett till svåra konsekvenser för invånare och besökare i behov av vård.

Även avseende köpt vård har insatser genomförts, men oförutsägbara och icke påverkbara enskilda kostbara vårdtillfällen (över 1 mkr) ledde till att kostnaderna ökade med 24 mkr jämfört med föregående år. I dessa vårdtillfällen inkluderas vård av för tidigt födda barn, avancerad cancerbehandling, organtransplantationer, svårare trauman, brännskador och avancerad ätstörningsvård, med kostnaderna som var 40 mkr högre än 2024. Detta innebar mer än en fördubbling av kostnaderna för enskilda kostbara, icke förebyggbara, vårdtillfällen, och är den enskilt störta orsaken till att vidtagna åtgärder för att minska den köpta vården inte gav lägre kostnader jämfört med 2024.

Det ovan nämnda illustrerar Hälso- och sjukvårdsnämndens mycket svåra uppdrag, där behovet av vård inte ryms inom tillgängliga ekonomiska ramar. Detta ledde sammantaget fram till bedömningen att det -trots omfattande arbete med kostnadsminskningar som har gett positiva effekter under året- inte var realistiskt att återställa nämndens underskott under 2025. Nämnden föreslog därför regionfullmäktige att tillåta att Hälso- och sjukvårdsnämnden gå med underskott under 2025, vilket Regionfullmäktige i oktober 2025 beslutade att bevilja. Nämnden ser mycket allvarligt på det ekonomiska utfallet 2025 och den fortsatta utvecklingen under inledningen av 2026. Arbetet med att vidta åtgärder för att förbättra den ekonomiska situationen fortgår, men såsom konstaterades vid nämndens sammanträde i november 2025 är det kvarvarande manöverutrymme avseende åtgärder som inte innebär negativa konsekvenser för patienter och medarbetare är mycket litet. Det gap som finns mellan (av i hälso- och sjukvårdslagstiftning definierat) behov av vård, och nuvarande ekonomiska ramar kan inte slutas utan påtaglig påverkan på förutsättningarna för säker vård och god arbetsmiljö. Nämnden ställer sig därför bakom andemeningen i rekommendationen att tydliggöra hur målkonflikter ska hanteras. Nämnden avser därtill att under återstoden av 2026 arbeta för att åtgärder vid ekonomiska avvikelser får större

genomslag. Nämnden noterar att rekommendationer på temat också återfinns i den granskning av målstyrning, för vilken nämndens svar ska hanteras senare under våren.

Avslutsord

Hälso- och sjukvårdsnämnden är medveten om det mycket svåra ekonomiska läget. Nämnden avser därför försätta vidta åtgärder som bidrar till en bättre ekonomi och ökad tillgänglighet till vård i rimlig tid. Nämnden anser att det är värdefullt att den målkonflikt som de motstående krav som hälso- och sjukvårdslagens krav leder till i det nuvarande ekonomiska läget belyses i revisorernas arbete, och välkomnar att detta belyses även framgent. Hälso- och sjukvårdsnämnden avser därtill fortsätta det systematiska förändringsarbete som (med stöd av Effektivitetsdelegationens ekonomiska bidrag) initierats under 2025, där den våra medarbetares kompetens är det enskilt viktigaste tillgång i arbete med att vända den ekonomiska utvecklingen.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Katarina Nyberg-Finn (S)

Hälso- och sjukvårdsnämndens ordförande